

BISERICA și SCOALA.

Foaie bisericească școlastică, literară și economică.

Apare odată în săptămână : DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria :
Pe un an 10 cor. — pe 1/2 an 5 cor.
Pentru România și străinătate :
Pe un an 14 fr. : pe jumătate an 7 fr.

PREȚUL INSERTIUNILOR :

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 6 cor.; până la 200 cuvinte
8 cor.; și mai sus 10 cor. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacțiunei

„BISERICA și ȘCOALA”

Ear banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 340.1903.

Din rescriptul Escelenției Sale Domnului Ministru ung. de culte și instrucțiune publică de datul 17 Decemvrie n. 1902 Nr. 4485 pres., comunicat cu literele Inalt Preasfințitului Domn Archiepiscop și Mitropolit Ioan Mețianu luând act, că Majestatea Sa ces. și apostolică reg. prin altissima rezoluțiune datată din Viena în 15 Decemvrie n. 1902 n'a aflat de bine a confirma alegerea vicarului episcopesc a protosincelului *Vasilie Mangra* de episcop al Aradului, efeptuită la 30 Maiu (12 Iunie) 1902, acest Consistor,— în virtutea dispozițiilor din §-ii 89, 90 și 98 ai Statutului-Organic, după avuta conțelegere cu Consistorul greco-oriental român din Oradea-Mare și cu învoirea Inalt Preasfințitului Domn Archiepiscopși mitropolit al nostru Ioan Mețianu,—pentru efeptuarea alegerii episcopului diecesan, convoacă prin aceasta *Sinodul eparchial extraordinar* la biserica catedrală din Arad, pe ziua Sfinților Trei Ierarchi adecă pe Joi, în 30 Ianuarie (12 Februarie) a. c. la orele 9 înainte de amezzi, observând, că deschiderii Sinodului, conform §-ului 100 din Statutul-Organic, îi va premerge privegherea, ținândă după tipicul Rusaliilor, Mercuri în 29 Ianuarie (11 Februarie) a. c. seara la 6 ore, ear în ziua deschiderii Sinodului sfânta liturgie cu chemarea Duhului Sfânt.

Notificându-Ți aceasta ești poftit a lua parte ca deputat la actul insemnat, ce ne stă înainte.

Arad, la 18/31 Ianuarie, 1903.

**Consistorul eparchial gr.-or.
román din Arad :**

Ioan I. Papp,
protosincel.

CUVĚNT.

rostit la adunarea generală extraordinară a învătătorilor din protopopiatele bănățene ale dieceșei Aradului, de comisarul consistorial Vasilie Goldiș.

Onorată adunare generală!

Ajungând Reuniunea învățătorilor dela școalele populare gr.-or. române confesionale din protopopiatele Timișoara, Belint, Comloșul-Mare și Lipova în situațiunea prevăzută prin §-ul 27 din Statute, Veneratul Consistor gr. or. român din Arad, prin înaltul său ordin de datul 5/18 Decemvre 1902 Nr. 6927 din același an m'a numit comisar consistorial la Reuniunea D-voastre, cu îndrumarea, să convoc această adunare generală extraordinară cu singurul obiect de a alege un nou comitet central pe un period de trei ani.

Satisfăcând acestui înalt ordin consistorial mă aflu azi aci în mijlocul D-voastre.

Suntem în biserică, și în acest sfânt locaș aveți a vă împlini o sfântă datorință, ca să vă puneți înșivă căpetenii, cari să vă conducă, să vă lumineze, să păzească cinstea învățătorimei românești confesionale și să promoveze interesele ei. Alegerea aceasta va concretisa dorințele D-voastre, va arăta sentimentele, de cari sunteți conduși.

E frumoasă chemarea dascălului. El este paznicul celui mai scump tesaur al nostru, paznicul nădejdlor noastre, al viitorului nostru. Nu al nostru individualicește, ci al nostru ca biserică și națiune. Că individul este praf și cenușă, un bob de spumă în univers. Colectivitatea indivizilor, poporul numai, este în veci neperitor. Omul este ființă socială. Scopul lui e să se apropie în desevîrșire de Dumnezeu. »Fiți desevîrșiți, precum tatăl vostru din ceriuri desevîrșit este» — a zis Domnul. Această apropiere de desevîrșire este cheia fericirii omenești pe pământ și în vieța cea de apoi.

Scopul acesta însă omul numai în societate îl poate ajunge. Inchipuți-vă, că în lumea aceasta mare, cu soarele ei și cu luna ei, cu dealurile și văile ei, cu pădurile și holdele ei, ar trăi un singur om. Oare cum ar putea acesta să păcătuiască și cum ar putea acesta binele să-l săvârșască? Ce rost ar avea pentru acesta desăvârșirea? Răul și binele numai în raport cu societatea își au rostul lor. Numai în raport cu societatea este posibilă desăvârșirea. Pentru aceea mijlocul cel mai de căpetenie al desăvârșirii este iubirea de aproapele.

Și cine sunt cei mai de aproape ai noștri? Filosoful Hierokles, cu sute de ani înaintea nașterii lui Cristos, a zis, că socialicește fiecare om este centrul mai multor cercuri. Cercul cel mai de aproape îl formează părinții, soția și copiii, cercul al doilea îl compun rudeniile și amicii, apoi urmează neamul.

Se află oare inimă omenească, care pe aceeași să nu-și iubească, ci pe străini să-și iubească? Cine ar pretinde asta dela noi, pretinde salt în natură; dar „*non datur saltus in natura.*” Iubirea de neam este așadar cea mai de căpetenie condiție a desăvârșirii.

Lumea începuse să disprețuiască însă învățătura aceasta a iubirii de aproapele. Lumea a rătăcit. Se întărise credința, că fericirea pământească se cuprinde în facilitarea traiului trupesc. În goana după bunățile pământului mintea omenească și-a făcut sclav șieși aburele, vânturile, puterile cele mai ascunse ale materiei. Sburăm prin aer, prin vîzduh, vorbim peste nouă mări și nouă țări. Dar oare noi, cari le știm toate acestea și toate acestea le folosim, suntem mai fericiți decât țeranul din valea ascunsă, care-și cântă doina pe holdă și seara înaltă rugăciuni evlavioase spre Domnul?

Eată, avântul uimitor al științei a produs dovada, că nu dela materie, ci dela suflet atărnă fericirea omenească. Căci precum iubirea nu este ceva material, astfel nici manifestările ei adevărate nu se raportează la cele materialicești, ci la cele sufletești. Nu-și iubește copilul acel părinte care ostenește a-i da comori lumești, ci acela, care-i dă bunățile sufletului: credința în Dumnezeu, iubire de neam și scârbă de păcat.

Chiar între noi sunt încă mulți falși profeți, cari învață, că ținta cea mai de căpetenie a noastră să fie îmbogățirea materială, căci aceasta ne va câștiga libertatea. Nu-și adevărat. În istoria întregă a omenirii nu veți afla nici un singur cas, ca vre-un popor prin bogăție să fi ajuns la libertate și fericire, ci tocmai din contră, adeseori bogăția materială a produs sclăvia și nefericirea popoarelor. Ori doară Elinii prin

bogăția lor materială au nimicit oștile nenumărate ale Persilor lui Dariu și Xerxe? Ori doară bogătanii Carthageneni nu au căzut de armele Romanilor, a căror bogăție pe acele vremuri erau chiar numai coarnele plugului? Aduceți-vă însă aminte de cuvintele înțeleptului Cato, care adeseori mai târziu Romanilor astfel le vorbea: »Tare mă tem, că bogăția noastră ne face robi șieși, nu stăpâni.« Perirea poporului roman ce tristă dovadă a dat acelor cuvinte!

Nu bogăția materială, ci curătenia moravurilor, simplitatea traiului și iubirea de neam au fost totdeauna izvorul de înălțare a popoarelor. Și acelaș este și izvorul fericirii individuale. Ori oare fericit este Românul, care încunjurat de bunățile lumești ziua trage la plugul ce sfășie vieța noastră românească și seara nu poate adormi de mușcărilor conștiinței—sau mai fericit a fost acel

Brancoveanul Constantin

Domn român și bun creștin,

care a preferit să vadă tăindu-i-se de păgâni feciorașii frumoși și voinici, decât să se lapede de legea sa și de neamul său?

Sunt grele vremurile, iubiți dascăli români. Grele sunt și pentru voi. Însă nu deserați, ci mai vîrtos prin credința tare în Dumnezeu și prin eroica noastră jertfire de sine ajutați la înălțare pe iubitul nostru popor.

Voi mă auziți, mă înțelegeți.

Salut în mijlocul nostru pe P. O. Domn inspector școlar confesional Dr. Traian Putici și pe mult stimatul domn sub inspector regesc Bărâny Árpád.

Adunarea generală o declar deschisă.

Adunarea generală a Reuniunii învățătorilor din protopopiatele bănățene.

Joi, în 10/16 Ianuarie a. c. și-a ținut Reuniunea învățătorilor din protopopiatele bănățene *adunarea generală extra-ordinară* cu singurul obiect de a efectua alegerea noului comitet central pe un period de trei ani, în locul comitetului ales în 12 Septembrie 1901, a cărui alegere din defecte formale a fost invalidată de Consistorul aradan.

Adunarea generală extra-ordinară a fost convocată și condusă de secretarul consistorial *Vasilie Goldiș* în calitate de comisar consistorial. Ea s'a ținut în biserica gr.-or. română din Timișoara-Fabric, unde în ziua amintită dimineața la orele 9 s'a celebrat prin părintele protopop Dr. Traian Putici chemarea Duhului Sfânt.

La orele 10 comisarul consistorial Vasilie Goldiș a deschis adunarea prin discursul, ce-l publicăm în fruntea numărului de azi al foii noastre.

Au fost prezenți la adunare inspectorul confesional Dr. Traian Putici și subinspectorul regesc din Timișoara Bărâny Árpád.

Pentru purtarea protocolului comisarul consistorial a numit *notar* pe învățătorul *Nicolae Nicorescu* din Timișoara-Fabric, ear' adunarea din partea sa a desig-

nat ca *bărbați de încredere* pe învățătorii *Ioan Popa* din Pesac și *Aurel Lepa* din Fibiș.

Urmând constatarea prezenței membrilor în număr recerut pentru a aduce concluziuni valide, după cetirea listei membrilor, s'a constatat, că din 197 membri s'au prezentat 135, și astfel formând aceștia mai mult decât a 4-a parte din numărul total al membrilor, s'a anunțat, că adunare e îndreptățită a aduce concluziuni valide.

După toate acestea s'a purcedat la alegerea noului comitet central, care alegere a decurs în deplină ordine și fără nici un incident, ce ar fi putut să compromită demnitatea corpului nostru învățătoresc.

Resultatul alegerii este următorul comitet central: Dr. Traian Putici (președinte), Ioachim Muntean (vicepreședinte), Aurel Aldescu (notar), Dimitrie Roman (cassiar) și P. Băran, P. Drăgan, Const. Clecan, Const. Pava, Sim. Faur, N. Vug, Teodor Popa, (membri în comitet).

După enunțarea rezultatului alegerii comisarul consistorial a îndemnat învățătorimea la bună înțelegere, la perseveranță în legătură cu sf. noastră biserică și a dorit Reuniunii prosperare și înflorire în toate cele bune. După-ce alesul președinte Dr. Traian Putici a mulțumit adunării pentru încrederea, ce a pus într'insul, comisarul consistorial a închis adunarea.

Dorim din partea noastră, ca învățătorii, cari fac parte din acea reuniune, să-și vadă cât mai curând împlinindu-li-se așteptările și speranțele, ce au legat de reuniunea lor.

Cu cine e Cristos?

Dosztojevszkij, scriitorul național de un puternic talent al Rușilor își începe opera sa despre Cristos cu o figură; să-mi dați voie, să încep și eu cu acest prilej prelegerea mea cu o figură:

„In sfânta noapte de Crăciun, în profunda întunecime a miezului de noapte Dumnezeu a trimis puterile lumesti la ieslele din Vifleim, ca Mântuitorul lumii să-și aleagă dintre ele ajutorul. Se intrupară deci de-arindul și plecară, năntea Lui. Descinse din Capitoliu figura imperială a puterii, cu față seacă, cu buze înghețate, pe frunte cu coroană de lauri, cu brazda vigoarei în jurul buzelor, sosî și strigă în peșteră: Io, triumphe! Apoi întră și zise: „Îți recomand ajutorul meu, liberatorule al popoarelor! Dacă vrei să fi domn, ascultă-mă: eu mă înțeleg la acest lucru, vezi lumea întregă e a mea, și să fii Caesar. Cel tare învinge! Massa e o ceată de slugi, care își cearcă domnul, îndură-Te de ea, și pune-Te în cărcă-i. Pune-i frâu și cătuși; dar' frâul să fie de aur și cătușile de blănițe cu catifea și să vezi cum Te vor aclama și se va simți fericită, că Ți-se poate închina! Putere se cere, putere și forță, o, Emanuile, și nu libertate! Libertatea e chin, nu e pentru massă, nu ști ce să facă cu ea, și va fi nefericită; ia-i libertatea și redă-i liniștea și ai făcut bine cu ea. Profetii și îngerii tîi au cântat pacea; așadar', dacă vrei pace, să nu le dai libertate pentru-că în libertate afli o mare de lupte și nici cât e palma pace. Dixi.“

Copilul a făcut și puterea s'a retras; s'a așezat pe Capitol și și-a continuat măiestria.

»Pe arenă apăru o noaună figură. Venise din Atena, din Akropolis; cu palliu în gât, cu fruntea înourată, cu priviri pribege: era filosofia. Statu înaintea ieslelor și zise: »Te salut pe tine, pe care de mult te-am așteptat. Dacă mă vei asculta vei învinge. Caesar să nu fi! Caesar ori-cine poate fi. Tu știi, pentru-că vezi în viitor, pretorienii, cari se îmbulzesc, luptători din Isauria, barbarii Germaniei se urcă pe tronul Romei. La aceasta se cere noroc și silă. Ce e aceea? Tu de aceea nu te atingi. Nu numai Tu, dar' și noi desprețuim puterea brutală. Roma domnește peste noi dar' pentru aceea noi desprețuim pe parvenit, pentru-că cerșește. Pâne are, dar' n'are spirit. Ce ajunge fața imperatorică? E o mască numai; minte nu are, capul i-e gol. Ce înseamnă asta: „Io, triumphe!“ E un zgomot numai și nu idee. Să vezi numai că într'adevăr cât e de sêrac. Dacă vrea să se încălzească, vine la noi; din Grecia își împrumută focul prometeic, de aici își împrumută avântul frumsetii. Dacă vrei deci să domnești, îmbină cu forța farmecul geniului strălucitor; îmbată massele cu minunile invențiunilor! Aprinde soarele simțământului, să strălucească. Nu cu sabia, cu mintea să învingi! Nu cu fêrul, ci cu mâna de artist să făurești! Căci om și nu vită conduci, om după chipul și asemănarea Ta. Dixi.

Copilul n'a zis nimic și știința s'a retras.

Acum umplu lumea un zvon dulce, ca și cum ar suna la biserică clopote de argint în primul miez de noapte de Crăciun în lumea dormitoare și din vilele din Aquae Balbulae și din Baiae, din bercurile Ciprului și a Cirenei se coboară geniile frumsetei în peștere, arta; cu rozele frumuseței în față, cu schinteia divină a sufletului în ochi, cu frumsețile și plăcerile zorilor pe frunte, s'a oprit, s'a uitat în juru-i: „Tu rege al sufletelor aici? Dă-mi voie să-mi ridic felonul de mătăasă de asupra acestor curături. Precum vîd, ieslele-ți necioplite, păreții peșterii umede n'au cunostință despre admirabila putere a daltei a ciocanului și a pilei. Să farmeci frumseță neperitoare în jurul tîu; prin artă să crezi lumea! Imbină puterea și mintea strălucitoare cu puterea fermecătoare a artei; alătură minunilor inventatorilor armonia descreeerătoare a liniilor și a sunetelor. Astupă puterea brută și dură cu tonurile colorilor cenușii și catifelate: fă să tremure pe fața uscată a puterii reflexele aurii și albastre ale frumsetei; schimbă tonul profund de bass al silei cu tonul de argint al plăcerilor; vieața sură a scrutătorului presară-o cu razele de aur ale bucuriei și poporul va flăcări pentru tine! Dixi.«

Și s'a dus și arta, în urma ei se trăgea munca, și-a cules uneltele de fer și a plecat spre Europa.

Și în urmă a rămas aici noaptea, noaptea surie, peștera, singurătatea, liniștea, stelele, păstorii fluerători și sărăcia. Iisus, băiatul se uită în jurul său și strigă: »Ce bine că s'a dus! Mie nu mi-e destul nici putere, nici știință, nici artă nici muncă! Cu un împărat, cu puțini oameni de știință, cu câți-va artiști nu mă îndestulesc! Oamenilor, eu știu ce vă trebuie! Veniți după mine, eu vă conduc. Vă ridic pe toți, vă dau putere, știință, frumseță tuturor! Vă fac pe toți împărați, vnezători, vrăjitori; urmați-mă și să vă încredeți.«

Și într'adevăr băiatul și-a înființat împărăția și nu s'a rezimat pe puterile mai sus amintite!

Nu s'a aliat cu puterea, pentru-că slugește fără voie pe cel bun, și e *egoistă și rece*. Fiecare împărat își apără puterea lui numai, și e mare prin slugărnicia altora. „Io triumphe“ răsună din oftările și horcăirile de moarte a multor sute de mii. Puterea e *nemiloasă* are picioare late; mușchii i-se încoardă, pentru-că lucră cu silă și forță, crește slugi și nu cunoaște frați. Mișcă masse mari, dar nu cunoaște pe indivizi; un singur individ cunoaște: *pe sine*.

Puterea e neroditoare. Progresul se naște nu din putere, ci din idei, din schimbările produse de idei; idea însă nu e legată de purpură, ba cele mai multe idei mari nu sunt „*porfirogenite*«. Câte idei s'au născut pe tron? Leagănul celor mai multe este nepretențiositatea, ear idea eternă n'a avut nici leagăn, ci numai niște iesle. Nu e mirare, aceasta are lipsă de liniște, de singurătate de intimitate, de meditare, și de căldură; ear colo sus e rece și larmă.

Și cărei puteri s'ar fi putut alătura Iisus? Celei romane sau celei barbare? Nu poate subsista nici una. Lumea se schimbă și nici o împregiurare nu se sancționează. Ear puterea nu vrea schimbare și se luptă contra vieții care străbate înainte. Societatea e o vieță vie, o mare, care se umflă de puterea-i proprie. Drept aceea societatea se desvoltă cu logica vieții și sfărîmă coajba transformărilor istorice. Pentru aceea este luptă între putere și societate, între progres și între dreptul existent. Puterea e conservativă și te încătușază cu drepturi; e în stare să eternizeze absurdități, și să sufere crudități. Ce groznicie nu există pe pământ, care să nu fi fost oare când un drept? »Ca într'o societate milioane să trăiască o adevărată vieță de cloacă ca și guzganii; departe de lumină și de căldură, și trăind din curături, ear dacă din când în când massele sunt cuprinse de niște friguri și canalele le varsă pe bulevardele noastre strălucite, ca pe niște zdrențe de om și trebuie să-i măture iacășa de nou în cloacă...« înc'a fost un drept; nu că

a fost, dar și acum e. Acum înțeleg, Cristos n'a putut fi Caesar! N'a putut fi! Pe tron n'a putut să șază, n'a putut să țină în mână sceptrul puterii. Nu a putut fi nici roman, nici grec; nu a devenit imperial, nu republican; n'a fost classic nu medieval, nu s'a făcut Spartacus și nu Napoleon; nu s'a făcut un Gheorge Doșa nici un Carol-cel-Mare; nu și-a pus pe cap nici coroană nici căciulă de Frighia. În lături din cale monstruositățile puterii! »Vade retro satanas!« Nu-i trebuie împărăția fără vieță a puterii!

li trebuie doară știința?

Fii om de știință! »Wissen ist Macht«. E splendoare și putere! Ia-ți palliul și arată-Te! Fă o școală nouă și desleagă taina lumii. »Să fie lumină« pronunță de ou cuvântul. Pronunță-l, pentru-că ear este întunec. E drept că sunt multe stele lucitoare pe cer și și câte un comet. Este Plato și Zeno, este Kant și Hegel, este Spinoza și Lotze, este Heraklitos și Nietzsche, sunt, dar acestea sunt numai stele; pune un soare pe cer, și fii Tu soarele!

Iisus nu s'a putut alătura științei, pentru-că dînsa nu poate deslega enigma lunei și nu nici misterul firei și nu te liniștește. Ai lipsă în lume de lumină, de splendoare și armonie, cum să nu, dar pacea și bucuria nu din știință răsare. Minte e numai o *bucată* din lumea mare, e ceva și nu totul; e toată un sfîrșit și o mărginire. Ear pe noi ne încunjură un infinit, care și revarsă umbrele asupra noastră; o metafisică vie privește la noi cu ochi de Argus, nici nu clipește și nu adoarme în veci. Cer și cer ne încunjură și stele umblă în jurul nostru!

Precum zice Flammarion, astronomul poet: Nous sommes dans le vestibule de l'infini. (Suntem în antișambra infinitului). Știința a ridicat muri uriași în jurul nostru; nainte, în dosul și de asupra noastră ne nălucesc capdoperele geniului omenesc. Dar toate aceste sunt numai vestibulul antișambrei infinitului și în veci nu va fi alt-ceva Le vestibule de l'infini.

Pentru aceasta nu s'a pus Cristos pe catedră, și nu și-a pus palliul în gât. Pentru-ce? Să s'așeze sus și să lese stete spre cer, sau licurici scripitori în noapte? De aceștia noaptea tot noapte va fi.

A trebuit să s'apindă altă lumină! nici schințea n'a putut să fie scoasă din minte: inspirațiunile nu se cer dela noapte. De altundeva!

Și a respins și puterea a treia. I-s'a zis: Fii artist și muncitor, pentru-că munca e mijlocul de înaintare a progresului; munca e scara lui Iacob, pe care din abisul cloșanilor omul se urcă la înălțimea demnității omului. E netăgăduit așa e, munca eliberează pe om de sub cătușele naturei, și izbânda omului este izbânda asupra naturei. Mâna este unealta cea mai perfectă. Că

degetul mare îl pot pune în față cu celelalte este cheia civilizațiunii. Pajura de noblitate a omului este mâna.

Cu cât e mai mare masa care se bucură de izbândă, cu atât mai mult se bucură societatea de o fire omenească. Când munca se perfecționează, straturile de jos ale societății se emancipează, prin ea ajunge punctul de gravitate cu încetul în păturile muncitorilor. Prin munca perfecționată simte muncitorul, că lumea e a lui, că dînsul face lumea mai bună, drep taceea pretinde și primește partea lui din drept, din bun, și societatea devine tot mai egală, starea ei tot mai suportabilă.

Dar Iisus deși a fost tîmplar n'a cântat apoteosa muncii. E drept, căci cântecul și gloria muncii nu se cânte de către cei-ce trag în jugul muncii, ci de către cei-ce se bucură de roadele muncii. Când ați auzit, că în zi de miazăzi de Iulie secerătorii să fi cântat: »O, ce bine e de secerători?« Unde ați auzit un cântec, ba numai un dulce cuvînt în minele de fer? Pe fețele lor se reoglindează mai mult sila decât pacea. Munca e lucru și nu deliciu. Să lăsăm frasele.

Iisus n'a depus fericirea lumii și valoarea omului în muncă. Nu, pentru-aceia, pentru-că munca e numai o parte din viață, numai luptă cu natura, dar nu cuprinde în sine profunzimea vieții și nu desleagă problema vieții. Umblăm cu biciclu sau pe jos, suntem tot pribegitori. Să locuim în peșteră sau în palat, locuința definitivă nu aflăm. Să scrutăm la lumină de său la lampă electrică, liniște sufletească nu aflăm. Primim cu mulțumită mare binecuvîntările muncii înaintătoare, dar simțim, că în conștiință, în viața sufletească nu ajungem cu mult înainte. Ear nouă asta ne trebuie.

Deci Iisus nu s'a făcut nici Caesar, nici om de știință nici artist, nici muncitor. Programul său nu promite fericire omenimei nici prin muncă nici prin putere, nici prin știință. Ce s'a făcut dar acest Iisus? Să vă spun: om care poartă în sine împărăția lui Dumnezeu, pentru-că e convins, că Dumnezeu ne iubeste. Om, care a învins în-doiala și neliniștea și în butul tuturor relelor și luptelor îi zice lui Dumnezeu: Părinte! Om, care se încrede în prevedință și crede, că fără dînsa nici un fir de păr nu ne cade la pămînt. Om, care știe că nimic nu-i folosește omului, să fie a sa lumea toată, dacă sufletul său păgubește. Om, care zice că poarta morții este poarta vieții, și știe, că după rupturile alpine ale ființei urmează frumseța, seninătatea, Italia reflexelor luminei. Om, care știe, că are să trăiască în veci.

Aceasta o numim împărăția lui D-zeu, o numim credință. Credința nu e politică, nu e știință, nu e artă, ci este »justitia, pax et gaudium in Spiritu Sancto,« virtute, pace, bucurie

în Duhul Sfânt. Aceasta e valul din fundul vieții, pe aceasta să plutim. Să ne înțelegem inima și să ne ridicăm privirile cu credință spre măestrul și idealul sufletului nostru, spre omul fără pereche, prin care cuvîntul s'a făcut trup, dînsul e Domnul nostru Iisus Cristos!

Aceasta e puterea cea mai ideală și mai populară, care dă viața popoarelor și crește națiuni. Națiunile, cari așteaptă viitorul, cer pentru sine prin bărbații lor cei mai mari idealul intimității religioase, pe Cristos și credința într'însul. Dosztojevskij zice, că promite viitor popoarelor slave pentru Cristos, care în inimile lor e o idee strălucitoare și credință caldă, până ce apusul slăbește și pe fisionomie îi sapă zbîrciturile bătrîneții, slăbirea idealului lui Cristos. Germanisatul englez, Chamberlain nădăduște din intimitatea și profunzimea subiectivă a popoarelor germanice reînvierea adorării lui Cristos și crede, că și de aci încolo vor fi stegarii culturii.

Și acum ce va fi cu noi Dlor și Doamnelor!? Păturile de jos au o religiune fără conștiință, dinaintea inteligenței acopere un vâl gros al indiferentismului față lui Cristos. Jos cu vîlul! Să desvîlim idealul! Fie sîrbătoare! Să se aprindă para iubirei și însuflețirii în popoare pentru Cristos. În lături cu erezia, cu indoielile, cu gîndurile sufletelor mici. Să ținem sus tradiționala icoană sfîntă a lui Cristos! Eată Tatăl, idea, nădejdea unui mai bun viitor; să ne uităm cu toții la dînsul, ca să cunoaștem într'însul, pe »unul născut al lui Dumnezeu, plin de milă și îndurare.«

* * *

Cuvîntarea aceasta a ținut-o în liberul liceu catolic din Orade renumitul preot Dr. Ottocar Prohaszka în prezența unui numeros și ales public. Frumsețile lui oratorice, concepțiunea poetică și închinarea steagului înaintea creștinismului slavilor adevă înaintea ortodoxiei ne-au îndemnat, ca să-l reproducem cu o deosebită plăcere, și credem că spre o deosebită plăcere sufletească și pentru cetitorii dela »Biserica și Școala.«

Botezarea orașului Athena.

Ne spune filosoful Varro în cărțile sale, că numele *Athena*, astăzi capitala Greciei, s'a dat după numele zeiței Minerva, căreia pe grecește 'i-se zice: Ἀθήνη. Fiind *Athena* și astăzi una dintre capitalele țărilor Europei, dar mai ales pentru trecutul strălucit al acestui oraș, nu va fi fără de folos pentru cei ce nu știu încă, dacă în următoarele vom da pe scurt istoricul botezării vechii cetăți.

Pe locul unde se află astăzi *Athens*, spune Varro, s'a arătat deodată un *oliv*, ear' din altă parte s'a văzut isvorând apă. La aceste fenomene extraordinare împăratul de atunci mirat stând, trimite numaidecât la oracolul din Delphi-*Apollo*, ca să întrebe, cum au de a se explica aceste arătări miraculoase, sau ce este de făcut? *Apollo* răspunde: *Olivul* înseamnă pe *Minerva*, ear' *apa* pe zeul apelor *Neptun*, spunând totodată, că stă în voia locuitorilor să numească orașul după unul sau altul din nume, al *Minervei* sau al lui *Neptun*. *Checrops*, regele Atenienilor primind răspunsul oracolului, porunci numaidecât să se adune toți cetățenii de ambe sexele (fiind pe atunci obiceiul, ca la sfătuirii publice să ia parte și femeile spre a-și da fiecare votul seu.) Fiind întrebați cetățenii, cum să boteze cetatea, bărbații au votat a se numi după numele zeului *Neptun*, ear' femeile, după al *Minervei*; femeile fiind numai cu *una* mai multe decât bărbații, au învins ele, botezând-o astfel: *Minerva* = grecește: *Ἀθήνη*.

Iritat pentru aceasta zeul *Neptun*, pustiif țeara atenienilor cu potop de apă, fiind pentru demoni lucru ușor de a vărșa apa mării.

Tot filosoful Varro ne spune, că pentru imblânzirea zeului, tură femeile din partea bărbaților atenieni întreit pedepsite, oprindu-se sub pedeapsa de a numi pruncii după numele lor, ba și mai mult, fiind strict interzis de a le numi cineva pe ele: *mueri ateniene*.

Aceasta este istoria botezării capitalei Greciei, mamei științelor nutritoare și crescătoare multor mari filosofi ai lumii. Cu toate că aproape numai *Athens* capitala Greciei s'a putut mândri cu filosofii cei mai celebri, totuși pentru votul *unei muieri*, silită a fost cetatea să îndure mânia lui *Neptun* arătată prin înecare cu apa mării. Deși a biruit *Minerva* zeita, cu ajutorul *unei muieri*, totuși *Athens* s'a temut mai mult de valorile lui *Neptun* decât de săgețile *Minervei*.

Între muierile pedepsite a fost și *Minerva*, care de multe ori a sărit întru ajutor femeilor alegătoare, că dacă pentru vina că au votat contra lui *Neptun* nu-și pot numi-feții cu numele lor, apoi cel puțin de frumosul nume: *ateniene* să nu fie desbrăcate.

Din aceste, deși lucruri fabuloase câte lucruri de folos n'am puté învăța? Aplicând

acestea la cele petrecute în istoria diferitelor popoare sorgintea relelor, cari au îngropat soartea multor țeri, lămurit ni-se arată. Ear' de vom spicui din copiile de pe natură din viața creștinului nostru, câte nu vom găsi drept eflux al neprudentei muierii, pe urma căreia câte n'a pierdut și nu pierde încă Românul, ca creștin și națiune! Eată material pentru cuvântătorii bisericești și esemplu vrednic de întretesut în predici, care de se va tracta din partea preotului cu prudență și destul tact pastoral va aduce rod cu îmbelșugare.

Într'un număr viitor vom arăta de unde 'și-a *areopagul* numele.

I. Nicorescu.

CRONICA.

* Pentru fondul de ajutorare al elevilor dela Seminarul diecesan rom. gr. or. din Arad s'au adunat următoarele sume:

Colecta Nr. 145 dela oficiul parochial din Rîșculița — prin colectantul Ioan Micluța, preot: Mihai Kozma not. 2 cor.; Ioan Micluța preot 2 cor.; Avram Rîșculița ec on. 1 cor.; A. Popoviciu inv. 1 cor. 40 fil.; Nicolae Aslău din Bulzești 1 cor.; Victor Faur teol. 60 fil.; Aron Negru econ. 1 cor.; Petru Trifan 1 cor.; Petru Banciu jude comunal în Dobroțiu 1 cor.; Ioan Lupșa 40 fil.; Ioan Leucean 30 fil.; Constatin Indrieș 30 fil.; Simion Rîșculița econ. 1 cor.; Petru Micluța 1 cor.; Iosif Leucean primar în Leau 1 cor. De tot 15 cor.

Colecta Nr. 519 dela oficiul parochial din Serghiș — prin colectantul Petru Popa, preot: S. Biserica din Serghiș 0 fil.; Petru Popa, preot 20 fil.; (nume indescifrabil) 40 fil.; De tot 80 fil.

Colecta Nr. 529 dela oficiul parochial din Vêrciorog prin colectantul Petru Popa: S. Biserica din Vêrciorog 40 fil.; Capotă Mihaiu 20 fil.; Capotă Teodor 20 fil.; Albu Ioan 20 fil.; Tonț Ioan iunior 20 fil.; Malita Gavrila 20 fil.; Mihai Moca 20 fil.; Ioan Tonțiu sen. 20 fil.; Benedec Mor 20 fil.; Nicola Bragi 20 fil.; Achim Simion și soția sa 20 fil.; De tot 2 cor. 40 fil.

Colecta Nr. 498 dela oficiul parochial din Fâșca prin colectantul Petru Popa adm.: S. Biserica 40 fil.; Albu Simeon 20 fil.; Ileana Bene 10 fil.; Petrina Bene 8 fil.; Flore Tonțiu 10 fil.; Parasca Secară 10 fil.; Florian Secară 10 fil.; Gavriela Gergeleş 20 fil.; Vasaliev Cociuba 10 fil.; Raveica Popovici 10 fil. De tot 1 cor. 48 fil.

Colecta Nr. 46 dela oficiul parochial din Măderat prin colectantul I. Morariu preot, Ioan Popescu 2 cor.; Aurelia Popescu din Măderat 2 cor.; Adrian Popescu 1 cor.; Petru Vancu învățator 2 cor.; Melania Vancu 1 cor.; Aureliu Morariu 1 cor.; Petru Borlea 2 cor.; Sânta Biserica 5 cor.; Ioan Morariu preot 1 cor.; De tot 17 cor.

Colecta Nr. 630 — prin colectantul Ioan Iosif Ardelean teolog: Nicolae Serb notar 1 cor.; Maria Ardelean 2 cor.; N. N. 1 cor.; Eleonora Popovici 1 cor.; Magdalena Dolga 20 fil.; Nemo 2 cor. 17 fil.; N. N. 80 fil.; Augustin Ardelean 1 cor.; Petru Santău 80 fil.; Ioan Iosif Ardelean teolog 1 cor. 3 fil.; De tot 11 cor.

Colecta Nr. 444 dela oficiul parochial din Felcheriu — colectant George Fășie inv.: Nicolae Popa paroch 1 cor.; Teodor Popa teolog absolut 40 fil.; Elena Popa n. Ignatie Frai 20 fil.; George Rusu 20 fil.; Ioan Zacharie 20 fil.; Vasilie Cărăgi 20 fil.; Teodor Andor 20 fil.; Simeon Măteș 20 fil.; Petru Drila 20 fil.; George Fărcaș 10 fil.; Dimitrie Cora 10 fil.; Luca Opris 10 fil.; Ioan Frai 10 fil.; Dimitrie Meșter 10 fil.; Gavrilă Toacăi 10 fil.; Martin Schwarz comerciant 10 fil.; Petru Rotariu 10 fil.; Simeon Gligor 10 fil.; Iosif Selăgian 10 fil.; Maria Popa 10 fil.; Dimitrie Tocai 10 fil.; Gligorie Frai 10 fil.; Petru Rotariu 10 fil.; Petru Zilău 10 fil.; Ioan Frai 10 fil.; Maria Fășie inv. 20 fil.; George Fășie inv. 1 cor. De tot 7 cor.

Colecta Nr. 632 prin colectantul Alesandru Florea teolog: Nicolae Florea econom în Rîșca 1 cor.; Nicolae Florea preot în Rîșca 1 cor.; Romul Coțoiu comerciant în Baia-de-Criș 5 cor. De tot 7 cor.

A incurs pe aceste 8 colecte suma de 61 cor. 68 fil.
Suma incursă până aci. . . . . 122 „ 31 „
La oaltă 183 cor. 99 fil.

Abonament

la

„Biserica și Școala“

PREȚUL ABONAMENTULUI:

Pentru Austro-Ungaria:

Pe an 10 coroane; pe șase luni 5 coroane

Pentru România și străinătate:

Pe an 14 franci; pe jumătate an 7 franci

Abonarea se poate face prin mandat poștal, având a se scrie legibil numele și adresa abonamentului, pe cuponul mandatului poștal. A se adresa direct la

Administrația tipografiei diecesane.

Arad, strada Révay Nr. 10.

Terminul de solvire pentru calendarele 1902 și 1903 eventual returnarea calendarelor nedescăcute din 1903 expirând deja în 15 l. c. prin aceasta rugăm pe toți acei domni cari nu au satisfăcut acestui ordin să achite prețul în timpul cel mai scurt ear calendarele nedescăcute să le returneze cel mult până în 30 l. c. st. n. căci la din contră nu se vor mai reprimi ear contul respectivilor va fi însărcinat până în puterea calendarelor trimise în luna Octombrie 1902.

Arad, la 23 Ianuarie 1903.

Administ. Tipografiei diecesane
strada Révay Nr. 10.

* A apărut: »Anonul bisericii gr.-ort. române.« Tomul I. Predici: pentru toate Duminecile de peste an, care se estinde pe 30 coale de tipar octav mare.

Pe lângă aceea, că se presintă elegant, fiind tipărit cu litere nouă, mai are și fiecare predică câte un clișeu, icoană sfântă.

Predicele cuprind citațiuni și pilde bogate din *Sf. Scriptură*, *Sf. Părinți*, *istoria clasică a anticității*, precum și din *istoria noastră națională*.

Eșind opul mult mai voluminos decât cum s'a crezut, prețul lui se urcă la 3 coroane.

Pentru spedarea mai cu înlesnire a opului P. T. abonenti sunt rugați a trimite prețul cărții adăugând și 20 fil pentru francare.

Opul se poate procura dela autorul: *I. Nicorescu*, preot, prof. de rituale în Arad, str. Révay Nr. 10.

Concurs.

În sensul înaltei rezoluțiuni consistoriale de sub Nr. 7266 din 30 Decembrie 1902, pentru întregirea vacantului post de paroch din parochia de clasa a II-a Jabăr, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de 30 zile dela prima publicare în organul diecesan, „Biserica și Școala“ din Arad.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

1. Sesiunea parochială constătătoare din 30 jurgere pământ arător;
2. Grădină parochială intravilană de 800 st. □ și estravilană de asemenea de 800 st. □;
3. Stolele usuate cu adausul că, întră cât aceste stole ar fi mai mari decât cele prevăzute în „Norma stolară“ votată de Venerabilul Sinod eparhial sub Nr. 210 din 1897, să se reducă la cele cuprinse în aceasta;

4. Întregirea dela stat, care acuma face la an pentru preoți cu cvalificație sub 8 clase gimnasiale 539 cor.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursurile lor instruate amăsurat legilor noastre în vigoare, în terminul concursual, comitetului parochial din Jabăr, pe calea oficiului protopresbiteral gr. or. român din Belinț (Bélincz, Temesmegye), și să se prezenteze, în terminul regulamentar, într'o Duminecă ori într'o sərbătoare, în sfânta biserică din Jabăr, spre a-și arăta desteritatea în ritualii, eventual în oratorie.

1—3

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: GERASIM SĚRB, protopresbiter ort. român.

—□—

Pe basa ordinațiunei Ven. Consistor gr.-or. orădan din 30 Decembrie 1902. Nr. 2250/184 B. se escrie concurs pentru un post de capelan temporal lângă veteranul preot Gavriil Iorgul din Ponora tractul Pesteșului cu termin de alegere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele încopiate cu această parochie sunt:

1. Casa parochială cu două chilii, culină, camară, și grădină de 800 □;
2. Pământ parochial fanaț, 4 holde catastrale 800 □ estimat în 16 cor.;
3. Pășunat 31 holde catastrale 800 □ în 16 cor.;
4. Dreptul de pășunat și lemărit la trebuință;
5. Birul dela 180 numere de case una vieă de cucuruz sfărmat a 2 cor. 360 cor. din acest bir preotul este dator a-și

ținea și cantor. 6. Una zi de lucru, pedestrașii cu mâna joasă și jugul.; 7. Stolele usuate după calculul mediu de 5 ani din urmă 186 cor., toate acestea dau suma de 576 cor., către care se mai pune în perspectivă congrua dela stat, după-cum va fi stabilit, dreptul de folosință a locuinței parohiale până la moartea veteranului preot rămâne aceluia, ear alegândul capelan se va îngriji însuși de locuință, alegândul capelan se va bucura de toate beneficiile enarate cu jumătate.

Cei-ce doare a ocupa acest post sunt poftiți a-și trimite recursele instruite cu toate documentele prescise subscrisului în Lugașul sup. și a-se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în Sf. biserică spre a-și arăta desteritatea în cele bisericesti.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine TEODOR FILIP, protopresbiter.

—□— 1—3

Pe baza hotărîrii comitetului parochial se deschide din nou concurs pentru stațiunea a doua învățătorească din Buteni cu termin de alegere de 30 de zile dela prima publicare în foaia „Biserica și Școala,” cu următoarele emolumente:

1). Salar în bani gata: a) 330 cor. 80 fil. dela comuna politieă, ca rescumpărare alor 20 șinice de bucate dela moara comunei; b). 369 cor. 20 fil., dela comuna bisericască; c.) 130 cor. tot dela comuna bisericască, ca adaus personal—salar sigur în tot anul pentru înființarea și conducerea unui cor bărbătesc pe 4 voci (cel-ce nu e capabil de a înființa și respective de a conduce corect un cor ca atare, nu poate reflecta la acest salariu de sup c). 2). Scripturistica: 10 cor.; 3). Conferința: 20 cor.; 4.) 32 m. □ de lemne în natură, în preț de 128 cor., computați, — (pentru încălzitul școalei comuna bisericască se îngrijește separat). 5). Dela îngropăciuni unde va fi poftit dela fiecare cas câte 1 cor., ceea-ce ar face anual circa 50 cor.; 6). După serviciul de 5—5 ani eventualele cvinvenale.

Stațiunea învățătorească fiind destul de bine clasificată se recere ca recurenții să fie „bine” cualificați și provăzuți cu atestat de cor dela profesorul de musică Cei slabi — cu calcul general „suficient” evalificați nu sunt admiși la candidare respective la alegere. Recurenții să-și subștearnă petițiile lor adresate comitetului parochial la Rev. domn Ioan Georgia protopresbiter în Buteni (Buttyin) com. Arad, cu documentele prescise și cu o „declarațiune”, că pe baza serviciilor prestate, de când își formează dreptul la cvinvenal? și să se prezenteze în sf biserică spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Dat în Buteni din ședința comit. parochial ținută la 29 Decemvrie v. 1902.

Preot: *Iuliu Bodea*,
președ. comit. paroch.

Petru Perca,
inv. not. comit. paroch.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA prot. insp. școl.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea definitivă a parohiei de cl. III. *Hodiș*, se escrie concurs, cu termin de 30 de zile dela prima publicare în foaia oficioasă „Biserica și Școala”.

Emolumentele sunt: 1.) Usufructul alor 30 jug. cat. de pământ estravilan și dreptul de pășune pentru 16 capete, eventual rescumpărarea pășunatului cu 64 cor.; 2.) Birul câte una mēs. de cucuruz dela circa 110 case; 3.) Stolele îndatinate; 4.) Intregirea venitelor dela stat, până la 800 cor., suma stabilită de 433 cor. 02 fil.; 5.) Casă parochială cu intravilan.

Dările le-va suporta cel ales.

Recurenții sunt poftiți, ca recursele instruite cu documentele prescise, adresate comitetului parochial din *Hodiș*, să le subștearnă oficiului protopopesc din Buteni (Arad *Buttyin*) având a se presenta în sf. biserică de acolo, spre a-și arăta desteritatea în cele bisericesti.

Se observă, că cel ales va avea să provadă catechisarea la elevii gr. or., deobligăți a cerceta școala cotidiană și de repetiție, cari cercetază școalele din comună, fără privire la caracterul școalei și fără a aștepta remunerațiune pentru catechisare, dela parohie ori diecesă.

H o d i ș, la 12/ 5 Ianuarie 1903.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: IOAN GEORGIA, protopresbiter.

—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului de paroch din parohia de clasa III-a din **S. Criștor** (protopopiatul Tinca com. Bihor) se escrie concurs cu termin de alegere pe ziua de 12/25 Februarie 903 pe lângă următorul salar: 1) cvartir liber și grădină; 2) 12 jugere de pământ și 5 și jumătate competențe de imăș; 3) dela fie-care număr de casă câte una vică de grâu și jumătate vică de primăvări, ear' dela lăcăi și cei-ce locuiesc în filii jumătate ca dela cei cu case, numărul caselor 75 ear' numărul sufletelor 491 și stolele îndatinate. 4). Intregirea de stat pentru cei fără VIII. cl. 420 cor. 14 fil. Se observă că alegândul preot are să provadă catechisările la toți școlarii deobligăți a frecventa școala cotidiană și de repetiție dela toate școalele aflătoare în comună fără privire la caracterul acelora și fără a aștepta remunerațiunea pentru acele catachisări dela comuna bisericască ori dela diecesă. Reflectanții recursele lor ajustate conform regulamentului pentru parohii adresate comitetului parochial au să le subștearnă subscrisului protopop până în 9/22 Februarie a. c., ear' spre a-și arăta desteritatea în cele rituale are să se prezenteze în casa de rugăciune din acea comună. Dat în ședința comitetului parochial în S. Criștor la 31 Decemvrie v. 1902.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: NICOLAE ROCSIN, protopop.

—□— 3—3

Pentru îndeplinirea definitivă a vacantului post de paroch din **Rădmănești**, tractul Belințului, se escrie concurs cu termin de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecesan „Biserica și Școala” din Arad.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1) O sesiune parochială de 32 jugere pământ, parte arător, parte fênaț; 2) Grădină parochială de 1200 stângeni □ cu fântână; 3) Stolele obicinuite; 4) Bir preoțesc de bucate, sau 80 fileri de număr și 5) Intregirea de la stat, care pentru preot cu evalificație sub 8 clase gimnasiale este 438 cor. 42 fileri.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă concursurile lor comitetului parochial gr.-or. rom. din Rădmănești, pe calea oficiului protopresbiteral gr.-or. rom. din Belinț (Temesmegye), în terminul indicat, instruite amēsurat legilor în vigoare, având a se presenta, tot în acest termen, în sf. biserică din Rădmănești, spre a-și arăta desteritatea în oficiul d-zeese, respective în cântări și tipic și în oratoria bisericască.

Rădmănești în 31 Decemvrie 1902.

Comitetul parochial.

În înțelegere cu mine: GERASIM SĚRB, m. p., protopresbiter gr.-or rom.

—□— 3—3